

Akcija za ljudska prava

MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNOG STARANJA

Gospodin dr Suad Numanović, ministar

MINISTARSTVO ZDRAVLJA

Gospodin doc. dr Miodrag Radunović, ministar

JU ZAVOD "Komanski most"

Gospodin Vaselj Dušaj, direktor

Podgorica, 5. april 2012.

Predmet: Zapažanja monitoring tima nevladinih organizacija o epidemiji gripa u JU Zavod "Komanski most" i ispunjavanju preporuka iz izvještaja o poštovanju prava štićenika JU Zavod "Komanski most" objavljenog i razmatranog 14.11.2011.

Poštovani gospodine Numanoviću,

Poštovani gospodine Radunoviću,

Poštovani gospodine Dušaj,

u okviru projekta "Monitoring poštovanja ljudskih prava u ustanovama zatvorenog tipa u Crnoj Gori", koji Akcija za ljudska prava (HRA) sprovodi u saradnji sa Centrom za građansko obrazovanje (CGO), Centrom za antidiskriminaciju EKVISTA i Sigurnom ženskom kućom (SŽK), u skladu sa sporazumima o saradnji koje smo u maju i junu 2011. potpisali sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja i Ministarstvom zdravlja, predstavnice projektnog tima Maja Raičević i Jovana Hajduković posjetile su Zavod "Komanski most" u petak 23. marta 2012, da bi se obavijestile o ispunjavanju preporuka iz izvještaja koje su u okviru ovog projekta objavljene 14. novembra 2011. godine i usvojene na okruglom stolu koji je održan istog dana.

"Monitoring poštovanja ljudskih prava u institucijama zatvorenog tipa u Crnoj Gori"
Projekat je podržala EU posredstvom Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori

Predstavnice našeg tima u Zavodu su, pored ostalog, obaviještene da je više štíćenika i zaposlenih oboljelo od gripa, ali i da su preduzete sve neophodne mjere zdravstvene zaštite.

Saznale su i da je dijete Samir umrlo od posljedica gripa, kao i da je u januaru 2012. godine, iz nepoznatih razloga, preminula Sanja Vojinović, štíćenica za koju smo ranije utvrdili da joj nadležni državni organi, tj. Centar za socijalni rad Podgorica, punih 9 mjeseci nije obezbijedio zdravstvenu knjižicu neophodnu da bi se za nju nabavila ortopedska kragna, zbog čega sve to vrijeme nije mogla normalno da guta i trpjela je bolove. Posebno smo potrešeni Sanjinom smrću jer smo u novembru 2011. ponudili da donacijom ličnih sredstava kupimo ortopedsku kragnu za Sanju, ali nas je tada gospodin Dušaj obavijestio da nije potrebno jer će kragna tih dana biti obezbijedena.

Po povratku iz ustanove, o oba nama poznata smrtna slučaja obavijestili smo Zaštitnika ljudskih prava i sloboda. Namjeravali smo da o našoj procjeni poštovanja ljudskih prava štíćenika Zavoda razgovaramo sa učesnicima sjednice skupštinskog Odbora za ljudska prava i slobode 26. marta 2012, ali je ona toga dana otkazana.

U odnosu na epidemiju gripa, primjetili smo da je Institut za zdravlje Crne Gore u januaru 2012. godine preporučio svim građanima da se vakcinišu protiv gripa, a posebno onima kod kojih postoji opasnost od komplikacija. Obaviješteni smo da Zavod ove godine nije od roditelja štíćenika zahtijevao dozvolu da pristupi vakcinaciji, dok je javno saopšteno da nije sprovedena vakcinacija ni onih štíćenika koji su pod neposrednim starateljstvom države, tj. centara za socijalni rad.

1. Kako se ovakve situacije sa tragičnim ishodima ne bi ponavljale, smatramo da je neophodno da nadležna ministarstva donesu obavezujuće uputstvo o zdravstvenoj zaštiti štíćenika Zavoda "Komanski most", koje će uključiti obaveznu vakcinaciju protiv gripa svih štíćenika koji su pod starateljstvom države, odnosno koje će obavezati upravu Zavoda da blagovremeno od staratelja štíćenika zatraži dozvolu za njihovu vakcinaciju. Pri tome treba imati u vidu da su i centri za socijalni rad nadležni za vršenje nadzora nad vršenjem roditeljskih prava i dužnosti, tako da bi i socijalne radnike, po potrebi, trebalo uključiti u razgovor sa roditeljima, odnosno drugim starateljima štíćenika. Institut za zdravlje je državni organ, pa je logično da se njegove preporuke za ostale građane tretiraju kao obavezujuća uputstva za državne organe koji su odgovorni za zdravlje štíćenika JU Komanski most, pogotovo zato što je u pitanju ustanova zatvorenog tipa što podstiče razvoj epidemije. Trebalo bi obezbijediti da se vakcinacija od gripa sprovodi i u drugim takvim ustanovama, kao što je i Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, dom za djecu "Mladost" i sl.

2. Neophodno je nepristrasno istražiti i objaviti uzrok smrti štićenice Zavoda Sanje Vojinović, koja je preminula u januaru 2012. U ovom slučaju je neophodno utvrditi da li je nesavjesno postupanje državnih službenika dovelo do njene smrti. Uбудuće se ne smije dozvoliti da bilo koji štićenik Zavoda blagovremeno ne dobije neophodnu zdravstvenu zaštitu zbog bilo koje administrativne prepreke.

3. U nastavku ukazujemo i na preporuke našeg izvještaja, prihvaćene na skupu 14. novembra 2011, koje prema našim saznanjima do danas nisu ispunjene:

- **zakonski definisati obavezu da se za lica koja umru u Zavodu vrši obdukcija** i uspostaviti precizne procedure i standarde za utvrđivanje uzroka smrti preminulih štićenika u skladu sa preporukama CPT¹;
- **obezbjediti jednakost zdravstvene zaštite štićenicima Zavoda** kao i ostalim osiguranicima, uključujući obavezne skrining testove, koji se nalaze u osnovnom paketu usluga primarne zdravstvene zaštite;
- **obezbijediti odgovarajuća sredstva za pravovremenu nabavku lijekova** koji nisu na listi FZZ za štićenike/ce kao i drugih sredstava za liječenje;
- **uvesti redovne sistematske preglede i zaposliti doktora opšte medicine sa punim radnim vremenom**, ili, kao minimum, eksternog sa značajno povećanim brojem sati koje provodi u ustanovi u odnosu na dosadašnju situaciju;
- **pojačati kontrolu nad primjenom terapije propisane od strane doktora**, posebno za štićenice oboljele od karcinoma;
- **bez odlaganja spriječiti da se štićenice izrabljuju 12-časovnim radom u kuhinji**, bez mogućnosti odmora i korištenja slobodnih dana i vikenda i hitno angažovati dodatno pomoćno osoblje;
- prostoriju za posjete u kojoj se nalazi jedno od **sandučadi ombudsmana za odrasle štićenike učiniti dostupnom** - tokom poslednje posjete utvrdili smo da je ova prostorija zaključana, a da se ključ nalazi kod stražara;
- **uraditi rekategorizaciju i individualne planove za sve odrasle štićenike**, prema kojima bi se formirale grupe za okupacionu terapiju kako bi se rad sa štićenicima prilagodio njihovim individualnim sposobnostima. S obzirom da davno započeti postupak rekategorizacije još nije okončan, ne mogu se ispuniti ni preporuke koje se odnose na unapređenje rada sa štićenicima;
- **neophodno je da Ministarstvo rada i socijalnog staranja uvede dodatne garancije za poštovanje zakonskih procedura² prilikom sprovođenja**

¹ "Obdukciju treba sprovoditi u svim slučajevima smrti pacijenta u (psihijatrijskoj) bolnici, osim ako je prije smrti postojala jasna dijagnoza fatalne bolesti" (Izvještaj CPT sačinjen nakon posjete Turskoj 2006. godine, tačka 35)

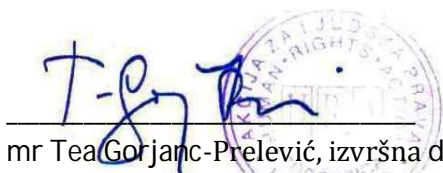
² Čl. 224, čl.236, čl.237, čl.238 Porodičnog Zakona ("Sl. list RCG" br. 1/07).

postupaka lišenja/ograničenja poslovne sposobnosti štíćenika i stavljanja pod starateljstvo, koji su u nadležnosti centara za socijalni rad, kako se ne bi ponovila situacija da u Zavodu borave lica koja nisu lišena poslovne sposobnosti bez sudske odluke tj. mogućnosti da sud efikasno odluči o zakonitosti njihovog boravka u toj ustanovi;

- **obezbijediti da se kategorizacija lica obavi prije prijema u Zavod.** Potrebno je da Ministarstvo centrima za socijalni rad hitno obezbijedi stručnu podršku u vidu Komisije za kategorizaciju odraslih lica. Naime, socijalna anamneza koju dostavljaju centri ne sadrži detaljne informacije o sposobnostima, potrebama i navikama novih štíćenika. Obaviješteni smo da se i dalje dešava da ova saznanja osoblje Zavoda temelji samo na sopstvenim zapažanjima i informacijama dobijenim od porodice. Takva situacija izaziva zabrinutost da štíćenici ne dobijaju onakav tretman kakav bi imali da je njihovom prijemu prethodio izvještaj stručne komisije sa preporukama za izradu individualnog plana zaštite i tretmana. Bez takve procjene ne može se znati da li je Zavod najbolje rješenje za tu osobu i onemogućava se odgovarajući tretman osobe prilagođen njenim sposobnostima i potrebama;
- **spriječiti da jedna osoba radi sama 12 časova sa desetero djece**, kao što je i dalje izvjesno slučaj u noćnoj smjeni;
- **zaposliti pedagoga i logopeda (andragoga)** kao i dodatno osoblje - njegovatelje/ice;
- **uvesti nove terapijske metode** po uzoru na razvijenije zemlje;
- **osnovati nezavisno tijelo koje će pratiti rad ove ustanove** i omogućiti i podstaći učešće roditelja štíćenika u njegovom radu, kao i u Upravnom odboru Zavoda.

Nadamo se da ćemo na predstojećoj sjednici skupštinskog Odbora za ljudska prava i slobode, 11. aprila 2012. godine imati prilike da razgovaramo o uslovima za ispunjavanje ovih preporuka ili da, u slučaju da sjednica ponovo bude otkazana, u tom terminu obavimo razgovor.

S poštovanjem,

mr Tea Gorjanc-Prelević, izvršna direktorka HRA
koordinatorka projekta "Monitoring poštovanja ljudskih prava u ustanovama zatvorenog tipa u Crnoj Gori"